

De diepten van satan
leren kennen

Openb. 2:24

Hans Frinsel

De diepten van satan
leren kennen

Openb. 2:24

Hans Frinsel

De diepten van satan leren kennen

Openb. 2:24

Hans Frinsel

Colofon

titel: De diepten van satan leren kennen

ondertitel: Openb. 2:24

Auteur: Hans Frinsel

Copyright © 2018 Hans Frinsel

Uitgever ebook: Bijbels perspectief

info@bijbels-perspectief.nl

<http://www.bijbels-perspectief.nl>

ISBN:

NUR:

Opmaak, cover en lay-out: Bijbels perspectief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, database, website, elektronisch of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de schrijver.

Introductie en verantwoording

Er is een zeer verontrustende ontwikkeling gaande in evangelisch-charismatische kringen, die als twee druppels water lijkt op wat Christus zegt over de vrouw Izebel in Zijn brief aan Tyatira (Openb. 2:20). Zij verleidde gemeenteleden om 'de diepten van satan' (vers 24) te leren kennen als bron voor geestelijk inzicht. De tekst laat zien dat zij een grote invloed had terwijl ze in het midden van de gemeente mocht functioneren.

Deze brochure is geen aanval op de evangelisch-charismatische beweging; ik reken mijzelf daartoe.^[1] Maar ik maak heel nadrukkelijk een onderscheid tussen de klassieke pinksterbeweging (waarin ikzelf opgegroeid ben) plus de bredere evangelisch-charismatische beweging (openheid t.a.v. de geestesgaven) aan de ene kant, en de hyper- of extreem-charismatische beweging aan de andere kant. Mijn zorg is dat de pinksterbeweging en evangelisch-charismatische groeperingen 'gekaapt zijn' – of misschien beter gezegd: 'zich laten kapen' – door hyper-charismatische leraren en leringen. Onder deze laatsten reken ik het zgn. welvaartsevangelie (Word-Faith) en daarmee nauwverwante extreme genezingsbedieningen die leren dat elk kind van God absolute gezondheid als recht mag claimen. Nauw daaraan verwant zijn bedieningen die voortgekomen zijn uit de zgn. 'Derde Golf', zoals de 'Toronto Blessing' met haar 'dronkenschap in de geest' dat zich uitte in ongecontroleerde wilde bewegingen, lachen, brullen, dierengeluiden maken, 'soaken' en trances. Eveneens onlosmakelijk daaraan verbonden is de profetische beweging met het 'leren profeteren', zoals dat met name door IHOP (International House of Prayer) uit Kansas City gepropageerd wordt. Een recenter fenomeen is Bethel uit Redding in Californië. Zij identificeert zich nadrukkelijk met alle bovengenoemde bewegingen. Elk van de genoemde extreem-charismatische leringen en praktijken worden in Bethel aangetroffen en deze brochure behandelt met name een lijn van leringen die daar vandaan komt. Er lopen heel duidelijke verbindingslijnen tussen deze bewegingen en zij zijn allemaal

betrokken bij - of hebben sympathie voor - de New Apostolic Reformation (Peter Wagner), een beweging die claimt de ware apostolische autoriteit hersteld te hebben. Over de hele wereld en ook in ons land zijn er nieuwe 'apostolische netwerken' die zich onder de invloed van deze beweging stellen.

Een andere leer die zij bijna allemaal gemeenschappelijk hebben is de Kingdom Now (Koninkrijk Nú) gedachte, ook bekend als 'Dominion' theologie, waarover later meer. Deze leringen vinden steeds meer acceptatie in charismatische kringen in Nederland.

Het was een veeg teken dat twee jaar geleden de VPE (Samenwerkingsverband van Pinkster- en Volle Evangeliegemeentes) er bijna voor koos een nieuwe voorzitter, Daniël Rengers (nauw verbonden met House of Heroes), aan te stellen, die de VPE deze Nieuwe Apostolische Reformatie in wilde loodsen. Daarmee zou de VPE als geheel definitief in een extreem-charismatische stroomversnelling geraakt zijn.

Al worden hier vooral buitenlandse (voornamelijk Amerikaanse) namen genoemd, het is geen 'ver van ons bed show'. Er zijn veel organisaties en gemeentes in Nederland die zich nadrukkelijk door deze bewegingen laten inspireren en leiden. In de negentiger jaren werd Rodney Howard-Browne door de Berea denominatie, een samenwerkingsverband van Volle Evangelie gemeentes, geïntroduceerd. Zij speelden een belangrijke rol in het verspreiden van extreem-charismatische praktijken in de vorm van dronkenschap in de geest, streven naar tekenen en wonderen, profetencursussen, etc. (Berea is later vanwege interne schandalen opgeheven). Ons land telt inmiddels tal van dubieuze profetische bedieningen. De invloed van Todd Bentley van de 'Lakeland revival' (één van de meest bizarre 'Toronto' bedieningen) en Bill Johnson van Bethel is hierheen gehaald door verscheidene hyper-charismatische Nederlandse organisaties, zoals 'TRIN' (de organisatie van evangelist Mattheüs van der Steen - later overgegaan in House of Heroes). Momenteel is het met name de organisatie Revival Alliance van Mattheüs van der Steen, Gerard Groot, Daniël Rengers en Jan Sjoerd Pasterkamp, die het gedachtengoed van Bethel in Nederland actief propageert. Maar aan deze opsomming kunnen helaas nog een heel aantal andere hyper-charismatische bedieningen in Nederland toegevoegd worden.

De meeste van deze extreme bedieningen hebben bepaalde uiterlijke praktijken gemeen: centraal staat het zoeken naar 'tekenen en wonderen' en sensationele 'geestelijke' ervaringen zoals we die kennen vanuit Toronto: zoals het lachen, 'shaken', en brullen in de geest, het 'soaken', maar ook interactie met engelen, opwekken van profetieën, goudstof dat zou verschijnen, tandvullingen die in goud veranderen, enz.

Veel van deze bewegingen bestaan al lang, maar wat zorgen baart en aanzet tot het schrijven van deze brochure is dat, terwijl in het verleden de bredere evangelisch-charismatische beweging zich distantieerde van extreme leringen en uitingen, nu de grens tussen de klassieke pinksterbeweging c.q. evangelisch-charismatische gemeenten aan de ene kant en de extreme varianten van de charismatische beweging aan de andere kant, al bijna geheel vervaagd is.

Zowel in de vrije groepen als in de meer traditionele kerken krijgt extreem en buitenbijbels gedachtegoed steeds meer een platform. Is het belangrijk om een tegengeluid te laten horen? Toen ik in de negentiger jaren in het maandblad De Oogst duidelijk stelling nam tegen de 'Toronto' praktijken, was een deel van de traditionele pinkstervoorgangers het roerend met mij eens, maar sommigen zeiden tegen me: "Broeder, je moet er geen aandacht aan geven; het is maar een hype die weer overwaait." Het was zeker een hype, maar het was meer dan dat. Het was een invasie van een verkeerde geest. En de geschiedenis bevestigt dat het niet 'overgewaaid' is, maar dat deze verwording van het Evangelie zich diep in de evangelisch-charismatische beweging heeft genesteld. Zwijgen is in zulke gevallen funest voor de gemeente van Christus. Er is een gewenning opgetreden, waardoor velen het gevaar niet meer zien.

Het gaat in deze hyper-charismatische leringen en uitingen niet om 'bijzaken waarover we van mening kunnen verschillen'. Nee, het gaat om hoofdzaken, zoals we in deze brochure zullen zien. Het Word-Faith onderwijs, bijvoorbeeld, gaat in feite uit van een ander wereldbeeld en een heel ander idee over geloof. De Toronto misleiding was geen bijzaak: zij maakte het najagen van dronkenschap in de geest tot hoofdbestanddeel van haar bediening en verdraaide Gods Woord om dat te rechtvaardigen.

Bovengenoemde bewegingen leggen allemaal een grote nadruk op buitenbijbelse openbaringen als onderbouwing voor hun praktijken en leringen.

De klassieke pinksterbeweging heeft in het verleden soortgelijke excessen en onevenwichtigheden het hoofd moeten bieden. Wie de geschiedenis ervan bestudeert, ontdekt dat veel van de bizarre uitingen zoals in de Toronto beweging, al eerder hebben plaatsgevonden. Het verschil is echter dat dit in het verleden randverschijnselen waren, die doorgaans door wijze leiders afgewezen werden. In onze tijd zijn deze dubieuze randverschijnselen tot kern van veel bedieningen geworden. De klassieke pinksterbeweging onderscheidde zich van moderne charismatische stromingen die na de tweede wereldoorlog opkwamen, door haar sterke nadruk op het absolute gezag van de Bijbel, waaraan ook alle geestesuitingen onderworpen moesten worden. Dat werkte altijd corrigerend in gevallen van ontsporing. En ontsporingen waren er helaas genoeg. Nu worden de ontsporingen tot 'zegen' en 'onmisbare waarheid' verheven.

Zoals we in deze brochure zullen zien, is het juist de vaste grond van Gods Woord die de moderne charismatische beweging loslaat en daarmee zichzelf boven toetsing en correctie verheft. En in Bethel (Redding Californië) neemt dat heel gedefinieerde vormen aan. Dat zou geen groot probleem zijn, als zij slechts lokaal opereerden, maar Bethel heeft momenteel een hele krachtige uitstraling. Eén onderzoeker stelt dat Bethel het 'Charismatische Mecca' van het komende decennium aan het worden is voor de hele wereld.^[2] Velen trekken daarheen om 'een zalving' te halen. En Bill Johnson stelt ook nadrukkelijk dat 'export' hun doel is. De ijver, gedrevenheid en inspiratie waarmee Bethel jonge mensen inspireert tot radicale inzet voor Christus, is bewonderenswaardig. En wellicht gebeurt dat met de beste bedoelingen. Helaas zitten er enkele zeer fundamentele dwalingen in het onderwijs en de praktijk van Bethel, die het een ernstige bedreiging maken voor de gemeente wereldwijd. Veel van hun gedachtegoed is al ver doorgedrongen in pinkstergemeentes en de evangelische beweging.

Door die hyper-charismatische invloeden voltrekt zich binnen

onze beweging een fundamentele verschuiving, waardoor Gods Woord als bron wordt ingeruild voor surrogaat, of nog erger: voor diepten van satan. Dat lijkt een erg bonte uitspraak, maar oordeel zelf als u de inhoudt van deze brochure leest. Bovengenoemde hyper-charismatische bewegingen en personen zoeken 'nieuwe openbaring' uit andere bronnen dan de Bijbel en zij keren zich daarvoor nu openlijk tot de occulte New Age. Dit is geen loze aanklacht. Zij publiceren en praktiseren dit, zoals te zien is in hun eigen literatuur die in deze brochure uitgebreid aangehaald wordt. Helaas klinken er bijna geen waarschuwingen vanuit de evangelisch-charismatische beweging tegen deze ontwikkeling. Ongehoorzaam aan Christus 'laat men de vrouw Izebel begaan'.

Dit schrijven is een alarmsignaal!

Hoofdstuk 1

De diepten van satan peilen

In de zeven brieven in Openbaring 2 en 3 aan de gemeenten in Klein-Azië vinden we de laatste woorden van de Here Jezus. Het zijn speciale woorden. Alle andere woorden die we door overlevering van Christus in de Bijbel ontvangen hebben – op de roeping van Paulus op de weg naar Damascus na – sprak Hij voordat de gemeente tot stand kwam. Deze zeven brieven gaan in op actuele ontwikkelingen in bestaande gemeentes van de eerste eeuw. De Here Jezus zelf spreekt de zeven gemeentes aan op hoe ze moeten omgaan met gebrek aan liefde, verflauwing, verdrukking en vervolging, maar ook met valse leringen, valse profeten en afgoderij. Zijn terechtwijzingen zijn uitermate belangrijk voor ons, want er is geen reden om te veronderstellen dat onze Heiland nu een andere houding zou aannemen tegenover zulke ontwikkelingen. En het zou dwaas zijn te veronderstellen dat wij immuun zouden zijn voor afdwaling en valse leer.

De vrouw Izebel laten begaan

Het verwijt van Christus aan de leiders van de gemeente van Tyatira is, dat zij bepaalde dwaalleringen niet aanpakken en ‘de vrouw Izebel laten begaan.’ Zij zocht dieper geestelijk inzicht – openbaringskennis – door ‘de diepten van satan’ te peilen. Dat klinkt bizar, maar blijkbaar verpakte zij dat met super geestelijke argumenten, want ze kreeg de vrijheid om haar leer in de gemeente te praktiseren. Met die ‘diepere inzichten’ verleidde zij de gelovigen om afgoden offers te eten en het met de moraal niet zo nauw te nemen, met andere woorden, om zich aan te passen aan de wereld van het heidendom. Zij claimde een ‘profetes’ te zijn (vers 20), en de leiders durfden er niet tegen op te treden. Waarom niet? Waren zij onzeker of dit ‘toch niet van God kon zijn?’ Wilde men de eenheid bewaren met als argument dat je het op hoofdzaken eens moet zijn, maar op

bijzaken best wel kan verschillen van mening? Blijkbaar had Izebel genoeg 'evangelisch gehalte' om toch in het hart van de gemeente te mogen opereren. En ongetwijfeld beledde ze Christus met haar mond als Here, want Christus waarschuwt haar persoonlijk en geeft haar zelfs de kans tot inkeer te komen. Het gaat hier niet om een buitenstaander, maar om een zuster, niet iemand aan de rand van de gemeente, maar er middenin, actief in 'Gods' werk.

Wat de leiders niet inzagen, is dat als je mensen in je gemeente uit verkeerde bronnen laat tappen – in dit geval: zich laten inspireren door satan – dit uiteindelijk de hoofdzaken aantast. Er treedt gewenning op, dat resulteert in zelfbedrog dat ons uiteindelijk doet geloven dat het verkeerde goed is.

Dit was een geestelijke zaak, die de mensen om Izebel heen infecteerde en in een verdoving bracht. Langzamerhand werd de gemeente vergiftigd. Izebel putte niet uit de bron van het onderwijs van Christus, zoals dat overgeleverd was door de apostelen, maar uit occulte bronnen. En de duivel, die de 'leugenaar van de beginne' is, kreeg vrij spel met deze nieuwe 'openbaringskennis'. De reactie van Christus hierop is een scherp oordeel. Dat is logisch. Het is Zijn gemeente die hier op het spel staat!

Spieken bij de duivel

Zijn er zulke praktijken in de gemeente vandaag de dag? Jazeker, helaas, en ze nemen hand over hand toe. Dat is niet zo vreemd. Als er zo kort na de prediking van de apostelen zulke 'leringen van boze geesten' (1 Tim. 4:1) geestelijke bolwerken konden vormen in de gemeentes, dan is het hoogmoedig te denken dat wij dit gevaar niet lopen. Sterker nog: Gods Woord laat zien dat de gemeente steeds ontvankelijker zal worden voor misleiding en valse profeten, naarmate de eindtijd zich ontvouwt. Gods Woord roept ons op om daar ernstig rekening mee te houden (Hand. 20:29).

In 2007 had ik een opmerkelijk gesprek met een student op het zendingsinstituut waar ik werkte. In de negentiger jaren was hij lid geweest van een gemeente in Finland die zich helemaal overgaf aan de zgn. 'Toronto Blessing' en hij volgde argeloos zijn leiders in deze dwaling. Toch begon hij vragen te stellen bij enkele al te bizarre

uitingen. Hij wilde dat oprecht onderzoeken en toen er een mogelijkheid werd geboden om naar de Vineyard gemeente in Toronto te gaan voor een cursus van enkele maanden, greep hij dat met beide handen aan. Hij verwachtte daar de 'pure' zegen te vinden. Maar daar vielen hem de schellen van de ogen, zo vertelde hij mij. Hij volgde er een 'Glory School' van de 'profetes' Patricia King en dat deed hem beseffen dat hij hier niet met een werk van de Heilige Geest te maken had, maar met misleiding. King's onderwijs komt erop neer dat we ons moeten bekwamen in het doen van tekenen en wonderen om de wereld te overtuigen. Zo gaf King les in het 'spotten' (zien) van engelen. De logica van King is, dat er in de Bijbel mensen waren die engelen gezien hadden, dat dit 'dus normaal is' en wij er daarom ook naar moeten streven. Maar het ging verder dan dat. Cursisten moesten leren om voorwerpen op afstand te laten bewegen - net als spiritisten - en ze moesten er naar streven te 'leren zweven' (levitatie). Dat het niet lukte doet niets af aan de ernst van deze occulte dwaling. De onderbouwing voor deze praktijken was als volgt: De duivel is een na-aper, een imitator van God. Dus alles wat de duivel doet, is iets dat hij God heeft zien doen en heeft dus een goddelijke oorsprong. En om de wereld Gods glorie te laten zien middels 'tekenen en wonderen' moeten wij minstens de dingen kunnen doen die we de tegenstander zien doen en liefst nog beter. Met andere woorden, we moeten de werken van satan onderzoeken en imiteren. Zeg maar 'spieken bij de duivel'. Net als bij Izebel kun je zeggen dat we de 'diepten van satan' moeten onderzoeken. Als sjamanen geesten kunnen zien, moeten wij toch minstens engelen (en geesten?) kunnen zien. Als oosterse mystici aan levitatie doen, dan moeten wij dat ook doen, 'want het kan niet anders dan dat de duivel die truc heeft afgekeken van God.' Als waarzeggers dingen kunnen zien die voor andere verborgen zijn, dan moeten wij toch minstens kunnen leren zulke 'woorden van kennis' op te roepen.

Sensatie als toetsingscriterium

Dit klinkt extreem en aanvankelijk stuitte Patricia King zelfs in haar eigen kring op wat kritiek. Maar haar praktijken en ideeën zijn nu algemeen geaccepteerd in de hyper-charismatische wereld, waar zij

nog steeds een grote naam is. En zulke leringen worden zelfs kritiekloos toegelaten in veel evangelisch-charismatische kerken. Misschien is dat te verklaren.

Toronto was een hype die van de ene naar de andere plaats overwaaide met een tendens tot steeds extremere uitingen en ideeën. Het heeft veel gelovigen in een roes gebracht en hun onderscheidingsvermogen geneutraliseerd. Zo kwamen ze onder invloed van een verkeerde geest. Dat was een succesvolle strategie van de duivel. Het lijkt erop dat voor velen elke nieuwigheid acceptabel is en 'van God', als het maar spectaculair is en een 'bovennatuurlijk' karakter heeft, ook al valt het buiten het beschermende kader van Gods Woord. Sensatie lijkt het enige toetsingscriterium te zijn geworden.

Daarnaast was Toronto geen op zichzelf staand fenomeen. Er lopen duidelijke lijnen naar de controversiële ideeën van de Latter Rain (Late Regen) uit het midden van de 20ste eeuw, een beweging in Canada die indertijd door de hoofdstroming van de pinksterbeweging (Assemblies of God) terecht als dwaling werd afgewezen. Tegelijkertijd moeten we beseffen dat de Toronto dwaling in feite werd geboren binnen de cultische context van het welvaartsevangelie en daarmee nauw verwant is. ^[3]

Net als in Tyatira worden deze dwaalleringen en praktijken op verleidelijke wijze en met super-geestelijk klinkende woorden verpakt en doorgegeven door populaire figuren midden in de gemeente. Er is een ongecontroleerde praktijk van handen opleggen ontstaan, waarbij iedereen de ander de handen lijkt te moeten opleggen. Wie is degene die deze 'zegen' of 'zalving' doorgeeft? Zo infecteren zij velen en velen laten zich ermee besmetten. ^[4]

Een gevaarlijke geestelijke invloed wordt doorgegeven. Het grijpt om zich heen als een epidemie. Dat het zich uitbreidt als een olievlek, wordt door de enthousiaste volgelingen gezien als bewijs van authenticiteit. De Bijbel laat zien dat valse profeten ook 'succesvol' zullen zijn, zeker vlak voor de wederkomst van Christus. De Here Jezus waarschuwde met grote nadruk dat er in de laatste dagen valse profeten op zouden staan die 'grote tekenen en wonderen' zouden doen (Mattheüs 24:24). Hij waarschuwt dat zij zo echt en authentiek zullen lijken en de geest van

waaruit ze werken zo moeilijk te onderscheiden zal zijn van de Heilige Geest, dat zelfs de ‘uitverkorenen’ – toegewijde volgers van Christus – gevaar lopen voor de misleiding te vallen. Succes is daarom een volstrekt onbetrouwbaar toetsingscriterium in deze eindtijd.

Onderscheiding uitgeschakeld

‘Charismania’ was de treffende typering die Otto de Bruijne eens hanteerde voor al die nieuwe uitwassen als bijvoorbeeld ‘dronkenschap in de geest’. Maar let wel, dronkenschap betekent dwaasheid en roes. Het verdooft het kritisch vermogen en juist dat is kenmerkend voor de mensen die zich aan deze praktijken overgeven. Er is er maar één die baat heeft bij uitschakeling van ons onderscheidingsvermogen: de duivel.

Ofschoon er in toenemende mate dingen misgingen in deze hype, waren er slechts enkelen bij wie de ogen open gingen en die in alle nuchterheid probeerden zaken in het licht van Gods Woord te corrigeren. In Canada raakte de Vineyard Airport gemeente steeds meer in diskrediet vanwege pastorale brokken en uitwassen. Paul Gowdy, een voormalige Vineyard voorganger uit Toronto die het allemaal meemaakte, belijdt op internet zijn schuld en vraagt om vergeving aan de wereldwijde gemeente van Christus. Hij is zich bewust van de verstrekkende gevolgen. Aan de hand van zijn eigen waarnemingen beschrijft hij wat deze valse zegen werkelijk uitwerkte en de schade die het toebracht.^[5] Hij classificeert het zonder omhaal van woorden als een gevaarlijke misleiding. Toronto was niets minder dan een ramp.

Na Toronto werd de fakkel van deze namaak opwekking van de ene plaats naar de andere overgedragen. Wilde manifestaties bleven het handelsmerk maar vooral *het doel*. Niet zelden werd die ‘zegen’ vergezeld door schandalen, zoals in Lakeland, waar de ‘blessing’ in 2006 in korte tijd zeer bizarre vormen aannam en eindigde in het grote schandaal rond de leider Todd Bentley. Nederlandse organisaties zoals TRIN, de organisatie van Mattheüs van der Steen (nu House of Heroes), reisden er heen om zich te laven aan die bedenkelijke ‘geestelijke’ drank. Je zou verwachten dat charismatische leiders zich vragen zouden gaan stellen bij de praktijken en leringen van deze

mensen, gezien de schandalen. In de praktijk gebeurt het tegendeel. Ze vergoelijken het, bevestigen de gevallen leiders en blijven deze uitwassen promoten. In Amerika was Bentley niet de enige in die beweging die in schandalen verstrikt raakte. Is het misschien een vingerwijzing van God dat in Nederland juist ook een beweging die zich inspande om deze dwaling hier in te voeren, door een schandaal ten onder ging? De Berea denominatie (niet te verwarren met de gelijknamige gemeente in Apeldoorn) hief zichzelf op in de nasleep van het oplichtingsschandaal rond haar leider Rob Allart. Hij had een hoofdrol gespeeld in het naar Nederland halen van de 'kastelein van de geest' Rodney Howard-Browne om hier de 'dronkenschap in de geest' te promoten.

Hoofdstuk 2

New Age: Bethel's nieuwe wegwijzer van God

Op dit moment is Bethel in Redding (California) de 'Hot Spot' van extreem-charismatische praktijken. Bethel wordt geleid door de populaire voorganger Bill Johnson en onder zijn leiding lijken veel valse leringen een nog duidelijkere, maar ook meer bizarre vorm te krijgen. Deze beweging identificeert zich nadrukkelijk met de extreme charismatische uitwassen, zoals Toronto, Todd Bentley, met de extreme profetische beweging (IHOP) en ook met de Word-Faith theologie (de leer achter het welvaartsevangelie). Bill Johnson is immens populair in charismatische kringen en wordt door Peter Wagner als 'apostel' betiteld. Het is met name het onderwijs van Bethel dat in deze brochure behandeld wordt, want daarin wordt de ware bron van deze excessen duidelijk.

Maar is dit niet iets dat ver van ons afstaat? Zeker niet. Ook in Nederland zijn Johnson's boeken populair. We vinden deze in Evangelische boekwinkels, op websites, ze worden prominent aangeboden op Opwekking en ook Nederlandse jongelui bezoeken de bijbelschool van Bethel in Californië. Hier zien we dat de grens tussen voorheen betrouwbare bedieningen en extreme invloeden bezig is te verdwijnen. Dat is reden tot grote zorg, zeker als we beseffen uit welke bron deze beweging put. De organisatie Revival Alliance van Gerard Groot, Mattheüs van der Steen en Daniël Rengers, waaraan ook Jan Sjoerd Pasterkamp zich verbonden heeft, promoten het werk van Bill Johnson en Bethel hier in Nederland. Zij presenteren hun organisatie als een instrument om de bredere kerk van Nederland te bedienen. Wat heeft Bethel te bieden?

Ik kan in deze korte brochure niet ingaan op alle onderwijs en praktijk van Bethel, maar ik focus met name op hun epistemologie: waar halen zij hun kennis en onderbouwing van hun leringen vandaan? Veel van wat Bill Johnson schrijft is mooi en dat maakt het zo verleidelijk. De neiging is om de extreme zaken die vaak langs komen in zijn boeken en in de Bethel praktijk, weg te strepen tegen het ogenschijnlijk goede

en de enorme toewijding van de Bethel aanhangers. Maar Bethel ontspoord op zulke cruciale punten, dat dit niet genegeerd mag worden.

In 2012 kwam er een boek uit onder de titel *The Physics of Heaven*, (De Fysica van de Hemel).^[6] De hoofdauteurs van het boek zijn Ellyn Davis en Judy Franklin, maar er hebben in totaal elf schrijvers aan meegewerkt. Verscheidene van hen zijn - net als Judy Franklin - leiders van Bethel, onder wie Bill Johnson en zijn vrouw Beni en Kris Vallotton, een senior leider en 'profeet' van Bethel, die de inleiding schreef. Dit boek is dus beslist representatief voor wat er in Bethel geleerd wordt. Het bevat dezelfde ideeën als die van 'profetes' Patricia King (zie bovenstaand), maar gaat nog een stap verder. De schrijfsters van het boek zeggen door God geleid te zijn om de New Age te bestuderen en zijn zelfs naar een bekend New Age centrum gegaan, om 'waarheden van God in de New Age' te zoeken, te ontdoen van 'vervuiling' en vervolgens te gebruiken om 'Gods Koninkrijk te realiseren'.^[7]

Ellyn Davis stelt, dat 'wij [schrijvers van het boek] het allemaal met elkaar eens zijn dat de volgende beweging van God een verschuiving zal zijn op het diepste niveau van wie we zijn – misschien wel het echte 'vibratie niveau' dat de New Age beweging aan het onderzoeken is geweest. Wij [De schrijvers – dus inclusief Johnson] zijn het allemaal ook met elkaar eens dat er kostbare verborgen waarheden in de New Age zijn, die ons christenen toebehoren en die ontnomen moeten worden aan hen die het niet waard zijn.'^[8]

Kort daarvoor had ze geschreven: 'Het is niet dat ik een New Ager wilde worden. Ik wilde alleen uitvinden of [New Agers] misschien waarheden ontdekt hadden, die de kerk waren ontgaan.'^[9]

Ze besteedt tijd in een New Age centrum in Sedona, Arizona, en is onder de indruk van de spirituele zaken die ze daar ziet, inclusief genezingen en wonderen, woorden van kennis enz., die niet onderdeden voor wat ze in de charismatische beweging gewend was. Daar voelt ze zich door God geleid om diepere waarheden uit de New Age op te graven en te ontdoen van 'vuiligheid'. Ze zoekt waarheid dus niet in het onderwijs van Christus, zoals ons dat is overgeleverd in

de Bijbel, maar in een occulte, antichristelijke beweging.

De woorden 'Ik wilde uitvinden' en 'misschien' lijken te duiden op enige onzekerheid, maar de expliciete claims van de auteurs laten geen ruimte voor twijfel. Ze nodigen de lezer uit om mee te gaan op hun ontdekkingsreis met God 'in het rijk van geluid, licht, kleur en vibratie'. Waarom? 'Omdat ik [Judy Franklin] geloof dat wat de Heer ons beide [Franklin en Davis] heeft laten zien, de absolute waarheid is, die ons zal helpen Gods Koninkrijk op aarde te brengen.'^[10] Ze claimt hier letterlijk de 'absolute waarheid' en legt daarna uit dat ze dit baseert op een speciale openbaring die ze van God zou hebben ontvangen. En om die claim te rechtvaardigen beroept zij zich verderop op uitspraken van Bill Johnson die ons aanspoort niet te blijven hangen rond 'oude waarheden', maar dat we moeten zoeken naar 'nieuw geopenbaarde waarheden'.^[11] Dit is een open invitatie om buitenbijbelse openbaringen te volgen in het ontwikkelen van een nieuwe leer, die niet te toetsen zijn aan het Woord van God, een open invitatie aan demonen om de plaats van Gods Geest in te nemen.

Wat een contrast met christenen uit de eerste eeuw. In Efeze kwamen mensen tot geloof die zich bezig hadden gehouden met toverkunsten. Zij brachten hun verzameling boeken naar buiten om die openlijk te verbranden (Hand. 19:19). Paulus vroeg hen niet om eerst na te gaan of er nog verborgen waarheden van God in deze occulte boeken te vinden waren. Er zat geen statiegeld op! Zij hadden genoeg aan Christus, 'in wie alle schatten der wijsheid en kennis verborgen zijn' (Kol. 2:3).

Valse schatkaart

Terwijl aan de ene kant het doel van dit boek gebracht wordt als een opdracht van God, wordt er in een voorwoord toch nog een slag om de arm gehouden door te stellen dat dit geen theologieboek is, maar slechts een collectie van ervaringen en inzichten die de schrijvers hebben opgedaan. Ze nodigen de lezer uit om mee te gaan in het 'zoeken' naar een schat van nieuwe waarheden, waarbij de inzichten van de Quantum Mystiek en de New Age dienen als schatkaart. Met andere woorden, ze claimen aan de ene kant

‘absolute waarheid’ en ‘goddelijke openbaring’ in hun verantwoording voor de inhoud, maar kunnen aan de andere kant - mocht er iets misgaan - altijd wijzen op de ‘kleine lettertjes’ waarin ze aangeven niet onfeilbaar te zijn. Deze ambiguïteit zou op z’n minst vragen moeten oproepen en is misleidend. Of de leiders van Bethel zijn geestelijk naïef en zelf misleid en bedwelmd door het ‘vreemde vuur’ van de charismania, of ze zijn slinkse misleiders. Ik hoop en wens oprecht het eerste, maar het effect blijft hetzelfde! Vele jonge christenen worden de wildernis ingestuurd met een ‘valse schatkaart’ uit een verkeerde bron, losgemaakt van Gods Woord. En dat staat niet op zichzelf; het typeert de cultuur van Bethel. In een ander boek kleineert Bill Johnson het vertrouwen op grondige studie van Gods Woord als gids tot waarheid en stelt daar tegenover dat de Heilige Geest onze gids is die ons in alle waarheid zal leiden. Hij voegt daaraan toe: ‘Maar om Hem te volgen moeten we bereid zijn te volgen buiten de ‘landkaart’ – om te gaan buiten dat wat we kennen.’^[12] (vert. HF) Arme volgelingen, die een vervalste kaart als gids in handen geduwd krijgen, zonder te beseffen dat ze zich daarmee openstellen voor geestelijke misleiding.

New Age praktijken als wegwijzers

In ‘The Physics of Heaven’ raakt Gods Woord buiten beeld als bron en toetssteen en wordt vervangen door ‘nieuwe openbaringen’, die gezocht worden in inzichten uit de New Age en uit de Quantum Mystiek. Dat klinkt misschien ongelooflijk, maar het is de hele teneur van dit boek. Jonathan Welton, één van de andere auteurs, schrijft dat er allerlei zaken zijn, zoals ‘het hebben van een geleide geest, in trance kunnen raken, meditatie, aura’s lezen, krachtobjecten, helderziendheid, ontvangen van boodschappen, enz., die aan de kerk behoren, maar ons ontstolen zijn en op listige wijze anders verpakt’.

^[13] Vervolgens stelt hij dat wij (christenen) moeten beginnen deze namaak New Age praktijken als ‘wegwijzers van de Heer’ te beschouwen. Hij (God) wil dat wij ‘dat wat de kerk ontstolen was, terug claimen’.

Hoofdstuk 3

Quantum Mystiek als bron van nieuwe waarheid

Al claimen de schrijvers van het boek geen specialisten in Quantum Fysica te zijn, zij gebruiken die theorie als springplank naar de Quantum Mystiek, die op haar beurt dient als fundament voor hun nieuwe speculaties en leringen.

New Age en andere esoterische bewegingen als New Thought, Christian Science, Theosofie en Spiritualisme kenmerkten zich in het verleden ook door naar een quasiwetenschappelijke rechtvaardiging te zoeken voor hun speculatieve leringen.

Wie iets weet van de Quantum Theorie, zal niet verbaasd zijn dat deze theorie erg tot de verbeelding van New Agers spreekt. De Quantum Theorie stelt dat de materiële werkelijkheid uit energiedeeltjes bestaat, die, als ze met elkaar in contact zijn geweest, op de één of andere manier met elkaar verbonden blijven. De Quantum Fysica heeft duidelijk gemaakt, dat de materiële werkelijkheid veel complexer in elkaar zit dan we in de oude natuurkunde veronderstelden en dat er een diepere samenhang is in de materie, die we nog niet volledig kunnen doorgronden. De New Age en andere esoterische bewegingen hebben dat gretig aangegrepen tot het ontwikkelen van een 'Quantum Mystiek', waarin de ontdekkingen van de Quantum Theorie een geestelijke lading worden gegeven. Zo suggereert de Quantum Mystiek dat elk elementair energiedeeltje iets van een eigen bewustzijn heeft. En men ziet in die samenhang het idee van monisme: alles is in feite één. En alles is dus 'god'. God vind je daarom niet buiten jezelf en buiten de materiële wereld, maar in jezelf.

The Physics of Heaven haakt aan bij de New Age in diezelfde speculatieve sprong van de Quantum Theorie naar een Quantum Mystiek en de schrijvers volgen de New Age op hoofdpunten in deze mystiek. In hoofdstuk 12 propageert Ellen Davis openlijk een verregaande acceptatie van de Quantum Mystiek, terwijl deze toch puur speculatief is en geïnspireerd vanuit een occulte hoek. Davis

herhaalt dat, als we naar de quantum theorie kijken, het makkelijk is om te begrijpen dat het zich voor metafysische interpretaties leent. ^[14]

Word-Faith

Eén van de belangrijkste New Age speculaties die zij daaruit overneemt en benadrukt, is het idee dat het menselijk bewustzijn de materiële werkelijkheid kan beïnvloeden. Vanuit het idee dat alles in essentie een onzichtbaar veld van vibrerende energieën is, dat alleen zichtbaar wordt als er een ‘observator’ is - d.w.z. een bewustzijn dat *verwacht* dat het materie wordt - trekt zij dezelfde conclusie als de New Age, namelijk dat het menselijk bewustzijn een fundamentele scheppende kracht is in het universum. We zouden als mensen de kracht hebben om de werkelijkheid te manipuleren met onze woorden en intenties.

Dit is in feite niets anders dan wat de Word-Faith leer verkondigt. Word-Faith is de basisdoctrine van het ‘welvaartsevangelie’, dat suggereert dat we door onze woorden onze eigen welvaart en gezondheid kunnen scheppen. Het is een leer die in de negentiende eeuw in de esoterische New Thought beweging ^[15] – een voorloper van de New Age – ontwikkeld werd. Het zijn dezelfde ideeën die gebruikt worden in esoterische bewegingen als de Theosofie en Christian Science, maar in de twintigste eeuw door mensen als E.W. Kenyon en Norman Vincent Peale (Positief Denken) de hoofdstroom van de evangelische en charismatische beweging binnenkwamen. Daar zijn die ideeën met name door Kenneth Hagin integraal geadopteerd en uitgewerkt in het welvaartsevangelie: we kunnen zelf onze eigen rijkdom en gezondheid door middel van onze woorden ^[16] scheppen. Interessant genoeg was Hagin zich bewust van de link met occulte bewegingen en stelde dat New Agers ook een mate van succes hebben, omdat zij deze ‘universele wet’ begrepen. ^[17] Word-Faith is daarom ook niet ‘geloof’ in de zin van vertrouwen op- en afhankelijk zijn van God, maar ‘geloof in geloof’ of, zoals je het ook zou kunnen definiëren: geloof in een innerlijke kracht die je al van nature hebt als Gods schepsel. Net als in de New Age, wijst het

welvaartsevangelie naar een kracht in de mens zelf. Zo wordt het ook door deze leraren verwoord. E.W. Kenyon die deze ideeën uit het occultisme in de evangelische beweging importeerde, zei: “Geloof in uw eigen geloof is de wet van het succes in het rijk van de geest.”^[18] Deze leer verschilt heel fundamenteel van de Bijbelse leer over geloof. Het kan daarom ook beslist niet beschouwd worden als ‘een bijzaak’ waarover we - in tegenstelling tot hoofdzaken - van mening mogen verschillen. Het is een hoofdzaak en als we dit accepteren binnen onze beweging, accepteren we een pertinent onbijbelse leer. Terecht hebben serieuze pinkstertheologen en voormannen als Gordon Fee, Walter Martin, David Wilkerson e.a. dit als een ‘ander evangelie’ bestempeld.^[19] Daarom moet benadrukt worden dat deze leer niet tot het oorspronkelijke pinkstergedachtengoed behoort. Het is van buitenaf via de charismatische beweging de pinksterbeweging en de evangelisch-charismatische beweging binnengedrongen. En het lijkt steeds meer een geaccepteerde ‘variant’ te worden.

Er lopen heel duidelijk nauwe verbindingen tussen Toronto, Bethel en het welvaartsevangelie. Het is dan ook niet vreemd dat The Physics of Heaven de Word-Faith doctrine met nadruk onderschrijft. Met instemming citeren de schrijvers welvaartsevangeliste Annette Capps, dochter van de in 2014 overleden bekende welvaartsevangelist Charles Capps, die op zijn beurt een volgeling van Hagin was. In de aangehaalde woorden van Annette Capps: “Geloof is een onzichtbare energiekracht. Het is geen materie, maar het creëert materie en wordt in werkelijkheid materie. Jij hebt de keuze om de energie van je woorden te gebruiken om materie te veranderen.”^[20] In deze leer is ‘geloof’ een op zichzelf staande energie. Om zulke verwrongen ideeën over geloof ‘bijbels verantwoord’ te doen klinken, plakt Franklin er een Bijbelvers aan, dat veel door Word-Faith leraren misbruikt wordt: ‘Hebrews 11:1 says that faith is a substance. It is the invisible substance from which your physical world was and is being created by Jesus Christ.’^[21] Het Engels is hier belangrijk, omdat zij voor hun stelling afhankelijk zijn van het woord ‘substance’ uit de King James vertaling. Nederlandse vertalingen ondersteunen deze dwaalgedachte niet. Vertaald zegt de

schrijfster: “Hebreeën 11:1 zegt dat geloof een substantie is. Het is de onzichtbare substantie van waaruit onze fysieke wereld geschapen werd en wordt door Jezus Christus.” ‘Substance’ of substantie heeft in onze tijd de betekenis van materie, stoffelijkheid. In de King James vertaling uit de zeventiende eeuw is het echter duidelijk overdrachtelijk bedoeld en heeft het een andere connotatie. Door het vers na het woord ‘substance’ af te breken, krijgt het natuurlijk een heel andere betekenis dan wanneer je het hele vers leest. Belangrijker nog, het oorspronkelijke Griekse woord hupostasis betekent niet ‘substantie’ in de zin van iets stoffelijks, maar ‘grondslag’, ‘basis’, of ‘wezen’. Je vindt het woord ‘substance’ daarom ook niet in nieuwere Engelse vertalingen. Omdat dit woord geassocieerd wordt met materie, maken Word-Faith leraren er dankbaar misbruik van om argeloze gelovigen te overtuigen van hun dwaalleer. Wat duidelijk wordt in *The Physics of Heaven*, is dat deze Word-Faith leer één van de fundamentele doctrines van Bethel en haar leiders is. De Word Faith idee is ook de gedachte achter extreme genezingsleringen. Immers, als we met onze woorden onze werkelijkheid kunnen manipuleren, dan kunnen we ook onze eigen gezondheid bewerken door die te claimen. Bill Johnson hangt een zeer extreme visie op genezing aan. Hij stelt zelfs dat iemand die niet leert dat genezing absoluut het recht is van ieder kind van God hier en nú, maar ruimte laat voor de mogelijkheid van ziekte, een ‘ander evangelie’ verkondigt en dus onder de vervloeking van Galaten 1:8 valt.^[22] Dit is een zeer extreem standpunt. En gezien de context van de Galaten brief en de dwaalleer waarover Paulus schrijft, is het een absoluut fout en zeer manipulatief gebruik van de tekst.

Universeel bewustzijn

Een andere speculatie die Davis overneemt is een geloof in (ik citeer:) ‘een enkelvoudig universeel bewustzijn dat alles doortrekt, in het idee dat alles, ook onze gedachten en emoties vibraties uitzenden, in het idee van parallelle universums, in het idee dat de ziel, die uit een parallelle wereld komt en niet-lokaal is, en alle zielen (niet-lokaal) verbonden zijn tot één veld van bewustzijn, één universeel bewustzijn.’^[23] Dit is een totaal ander wereldbeeld dan dat wat we in

de Bijbel vinden. De sprong naar dit wereldbeeld kan vergaande consequenties hebben. Hier vervaagt het onderscheid tussen God en zijn schepping en tussen God en ons. (In de New Age is dat onderscheid er niet). Verlossing en een eeuwig oordeel passen uiteindelijk niet in dat wereldbeeld. Bethel heeft deze consequenties nog niet getrokken. Maar is het vreemd dat in onze tijd het universalisme en alverzoening in toenemende mate populair worden in evangelisch-charismatische kringen? Met zo'n nieuw en onbijbels wereldbeeld zal Bethel automatisch die kant opschuiven.

Gevaarlijke omissie

Vervolgens stelt Davis de vraag of de ideeën van Quantum Mystiek samenvallen met het christelijke geloof. “Ja”, beaamt ze volmondig, al voegt ze daar wel aan toe dat deze ideeën op ‘slechts enkele, maar wel belangrijke’, punten *niet* samenvallen met ons geloof. Ze noemt als voorbeelden de leer van de drie-eenheid, de leer van de zonde, de plaats die de Bijbel inneemt en wat er na de dood gebeurt. Maar ze neemt niet de moeite om deze punten uit te werken in het boek en verwijst daarvoor slechts naar een website. Dat is ongelooflijk, maar ook onaanvaardbaar. Juist die genoemde zaken zijn hoofdzaken en als het boek mensen werkelijk naar Christus wil leiden, zouden juist die punten van tegenstelling de allerbelangrijkste moeten zijn. Deze omissie op zich zou het boek al moeten diskwalificeren voor elke serieuze christen. Waarom deze keuze? Zou het kunnen dat deze belangrijke punten zo'n contrast laten zien met de Quantum Mystiek, dat het de argeloze lezer zou doen twifelen of het boek wel op de goede weg is? Ik denk van wel. Is het bewust weggelaten om te zorgen dat het New Age gif, ongehinderd door toetsing of reflectie, door kan dringen tot in de haarvaten van de argeloze Bethel adepten? Wellicht was dat niet een bewuste intentie van de schrijvers, maar het heeft wel degelijk hetzelfde effect. En ik kan me niet anders voorstellen dan dat er maar één is die daar baat bij heeft: de satan. Maar ja, ze halen het uit ‘zijn diepten’ en dan beïnvloedt hij ongetwijfeld ook de vorm voor zijn eigen doel.

Vier New Age waarheden van God?

Op basis van de dubieuze stelling: ‘Alle waarheid is Gods waarheid’^[24] kijkt Davis liever naar de ‘kostbare waarheden’ van God die in de Quantum Mystiek verborgen zitten, ‘dan naar de verschillen’ met het christelijk geloof.^[25] Ze ziet daarin vier ‘God-waarheden’

1. ‘Door het geloof kunnen we door ons spreken dingen laten ontstaan.’ Onze woorden hebben scheppende kracht. Dit is, zoals we hier boven al zagen, de Word-Faith leer die we kennen van het ‘welvaartsevangelie’, het ‘Positief Belijden’ en de extreme genezingsbeweging. Let wel, geloof is in Word-Faith niet een vertrouwen op God, maar het vertrouwen in een universele wet, die stelt dat onze woorden de energiedeeltjes beïnvloeden en realiteit voortbrengen, ongeacht, in feite, of we in God geloven of niet. Ze haalt daarbij het ‘standaard Word-Faith vers’ uit Spreuken aan: ‘Dood en leven zijn in de macht van de tong’. Niets in dit vers suggereert dat woorden een scheppende kracht hebben. Het gaat om de invloed die onze woorden op de hoorders hebben, vanwege de inhoud, betekenis en bedoeling. De kracht ligt niet in het uitspreken, zoals Word-Faith leert, maar in het feit dat ze gehoord worden door anderen. Het verwijst naar hoe je het leven van anderen kunt manipuleren door de inhoud; het gaat niet over het manipuleren van energiedeeltjes. Spreuken waarschuwt heel vaak tegen misbruik van tong en lippen, bijvoorbeeld door leugenpraat, laster en vals getuigenis, omdat door de *inhoud* daarvan verkeerde ideeën gevoed worden en mensen tot verkeerde daden komen. In de leer van Word-Faith maakt het niet uit of iemand de woorden hoort; woorden scheppen een realiteit omdat ze gesproken worden, ook zonder gehoord te worden. Het is een klassiek voorbeeld van een vers uit z’n context trekken om een onbijbelse leer te rechtvaardigen. Toch merk ik dat de Word-Faith uitleg van dit vers steeds vaker overgenomen wordt in evangelische kring. Het is verleidelijk voor de mens om zich meer macht toe te denken dan God hem heeft toebedeeld. Daarmee werd Eva verleid. Hoe anders spreekt God, wanneer Hij direct ingaat op de gedachte dat een mens de werkelijkheid kan manipuleren door z’n woorden: “Wie is er die spreekt en het is er, wanneer de Here het niet gebied?” Klaagl. 3:37 (NBG). Dit gedeelte benadrukt juist het tegenovergestelde van wat Word-Faith leert, namelijk dat de mens

geheel afhankelijk is van God, dat God soeverein is en de mens absoluut niet in staat is om de werkelijkheid te manipuleren. “Gelijk een mus wegfladdert, en een zwaluw heenvliegt, zo is een ongegronde vloek: hij treft geen doel” leert Spreuken 26:2. Onze woorden zijn niet soeverein, ons spreken is geen scheppen. Alleen als God Zelf er kracht aan verleend, treft het doel.

2. ‘Gedachten en emoties zijn vol kracht’, is de tweede Godwaarheid die Davis uit de Quantum Mystiek distilleert. We beïnvloeden de wereld om ons heen door onze gedachten en emoties die goede of slechte ‘vibraties’ uitzenden. Met goede vibraties kunnen we bijvoorbeeld genezen. Met slechte brengen we schade toe. Ook hier gaat Bethel een lijn over. Het is pure speculatie dat we met onze gedachten anderen kunnen beïnvloeden. Het projecteren van gedachtenkrachten op afstand werd in het verleden in sommige charismatische kringen al gepraktiseerd o.a. door de invloed van Agnes Sanford, de ‘moeder’ van de ‘innerlijke genezing’, die dit in haar boeken propageert. ^[26] Maar ook zij putte heel duidelijk uit esoterische bron. Zeker, we hebben een emotionele uitstraling, die vaak te merken is en dat kan een effect hebben op anderen die dit waarnemen. Maar die kan ook door anderen genegeerd of niet opgemerkt worden. En zeker God laat zich er niet door manipuleren. Gods Woord laat zien dat Hij juist vaak tegen de menselijke emoties en verwachtingen inging.

3. ‘Er is een ‘Oneness’, een ‘verbindende eenheid’. God deed energie tot materie worden, of dat nu de rotsen, de planten of de mensen zijn. Op basis daarvan stelt deze leer dat we een mystieke verbinding hebben met elkaar, met alle dingen, en met het ultieme bewustzijn. Hier begint bij Davis het onderscheid tussen God en Zijn schepping te vervagen. In de New Age wordt met het ultieme bewustzijn het idee van God bedoeld. Als je deze gedachtelijn volgt, heeft iedereen in feite al een verbinding met God. Die veronderstelling leidt op z’n best tot panentheïsme (‘God is in alles’) en op z’n slechts tot pantheïsme (‘alles is God’). Beide ‘ismen’ zijn in tegenspraak met Gods Woord dat laat zien dat God wel ‘immanent’ of overal aanwezig is (wat iets anders is dan ‘in alles’), maar tegelijkertijd transcendent en boven Zijn schepping staat. De ultieme consequentie van zulk

‘monisme’ (alles heeft één bron en één doel) zal uiteindelijk het universalisme zijn en de alverzoening. Physics of Heaven presenteert een totaal ander wereldbeeld dan wat het christelijk geloof de afgelopen twintig eeuwen heeft aangehangen op basis van Gods openbaring in Zijn Woord en in Christus. Als we besluiten Bethel en Bill Johnson te volgen, dan moeten we beseffen dat dit een breuk betekent met de fundamenteën van het Bijbelse geloof zoals dat traditioneel in de kerk en in de evangelisch-charismatische beweging werd beleden.

4. ‘Er zijn verschillende niveaus van werkelijkheid’ stelt ze in de vierde ‘Godwaarheid. Dit leert de Bijbel in zekere zin ook. Er is een materiële en een geestelijke wereld. Maar voor Davis heeft dat een andere betekenis en gaan de implicaties hiervan veel verder. ‘We geloven dat onze ervaring van eenheid met Hem in feite zo gewoon voor ons wordt, dat we constant in staat zullen zijn de staat van de werkelijkheid te veranderen met onze woorden, gedachten en intenties.’^[27]

Wat de woorden van Davis eigenlijk impliceren, is dat niet God soeverein is, maar dat wij dat zijn. Dat wij met onze woorden de materiële werkelijkheid naar eigen believen kunnen veranderen. Het is de verleiding van toverij en komt sterk overeen met wat extreem-charismatische groeperingen als het welvaartsevangelie, de extreme genezingsbeweging en de ‘tekenen en wonderen’ groeperingen al jaren beweren en uitproberen, overigens zonder het doorslaande succes dat ze zo graag claimen. Te vaak bleken claims van grote wonderen vals te zijn en werd schade aan de naam van Christus toegebracht.

Hoofdstuk 4

Kingdom Now: misleidende eschatologie

Wat Davis verder impliceert, is dat we door middel van deze inzichten in staat zijn die ultieme eenheid met God zelf te realiseren. En door dit waar te maken, bereiken we het niveau van een soort super-christenen, die tot alles in staat zijn. Dit is een leer die ontstond in de 'Latter Rain' (Late Regen) beweging en de daaruit voort gekomen 'Manifested Sons of God' (Geopenbaarde Zonen Gods) beweging. Zij leerden dat het onze taak is Romeinen 8:19 te vervullen, waarin Paulus schrijft dat de hele schepping reikhalzend uitziend naar 'het openbaar worden der zonen Gods.' Het idee is, dat er een bijzondere generatie op zal staan, de 'Elia generatie' of het 'Joël leger', die nieuwe geestelijke inzichten weet te verwerven waardoor zij een nieuw Pinksteren zullen inluiden, veel geweldiger dan Handelingen 2. Zij zullen zo'n geestelijk kracht weten te verwerven, dat zij in staat zullen zijn de machten van deze wereld te overvleugelen en Gods Koninkrijk hier te realiseren. Als dat gebeurd is, zal Christus komen om zijn plaats in te nemen in Zijn Koninkrijk, dat Hem door dit 'eindtijd leger' aangeboden wordt.

Dit is de essentie van de Kingdom Now (Koninkrijk Nu) leer c.q. Dominion theologie. Het is een gevaarlijke valse leer, gebaseerd op een foute interpretatie van Romeinen 8, waar die 'openbaarwording van de zonen Gods' duidelijk ná de wederkomst geplaatst wordt. De schepping zucht, en wij ook zegt Paulus (23). Wij zien uit naar 'de verlossing van ons lichaam', waarmee hij verwijst naar de opstanding en deze verbindt met de 'verwachting van het zoonschap'. De voorlopers van Kingdom Now – de 'Manifested Sons of God movement' – waren tenminste consequent, want sommigen van hen geloofden dat zij, op basis van hun uitleg, niet meer hoefden te sterven. Ze hebben allen hun ongelijk bewezen door dat toch te doen! In feite is deze dwaling de gedachte achter de extreme genezingsbeweging die beweert dat een christen niet ziek hoeft te zijn, als hij maar beseft wat hij al heeft ontvangen in Christus. Paulus

veroordeelt een soortgelijke dwaalleer als hij Timotheüs waarschuwt voor Hymeneus en Filetus (1Tim. 1:20), die leerden dat de opstanding al had plaatsgevonden. In dat kader spreekt Paulus een hard oordeel over leringen die 'voortwoekeren als kanker.' Hij was beslist geen voorstander van dwaalleraren te laten begaan om de lieve vrede, omdat hij beseftte hoeveel er op het spel stond.

De dwaalleer van Kingdom Now was al lang gemeengoed in kringen van Toronto, van het Welvaartsevangelie, van de profetische beweging (IHOP), en van de New Apostolic Reformation (Peter Wagner), maar geleidelijk wint ze terrein in de bredere evangelisch-charismatische beweging, omdat men er als beleidsregel voor gekozen lijkt te hebben 'de vrouw Izebel te laten begaan.' We vinden de leer van Kingdom Now en de verbondenheid met de nieuwe apostolische beweging terug in bijvoorbeeld de bovengenoemde Revival Alliance^[28] en in Kingdom Ministries^[29]. Al dragen zij Engelse namen, het zijn Nederlandse organisaties. Met name in het geval van deze laatste komt op haar website heel duidelijk naar voren dat zij nadrukkelijk de dwaling van de Latter Rain beweging volgen.

In The Physics of Heaven wordt geheel in lijn van de Kingdom Now leer, verscheidene malen gesproken over het 'realiseren van' of 'bouwen aan' het Koninkrijk, als een activiteit die ons zou zijn opgedragen. Dat is een misleidende woordkeuze die in het Nieuwe Testament niet voorkomt. Maar het woordgebruik van deze dwaalleer dringt overal door in de Evangelische beweging en wordt zelfs in onze liederen gebruikt, waardoor het velen niet opvalt dat we langzamerhand een gevaarlijke nieuwe leer binnen halen.

Christus leert ons dat het Koninkrijk nabij gekomen is (Mt. 3:2), Hij roept ons op te bidden dat het spoedig zal komen (Mt. 6:10). Tegelijkertijd breekt het zich baan (Mt. 11:12) en is het over ons gekomen (12:28) en worden we aangespoord er binnen te gaan (Mt 7:21, Lk 9:47). We kunnen het ontvangen (Luc. 18:17). Voor de volgeling van Christus is dat Koninkrijk een werkelijkheid: het Koninkrijk is in ons (Lk 17:21). In al deze teksten is de gelovige niet degene die iets bewerkt, maar is hij of zij de ontvanger of de genodigde. Als wedergeboren christen hebben we al deel aan dat Koninkrijk, net zoals we nu de Geest als onderpand ontvangen

hebben. Tegelijkertijd leert Christus ons nadrukkelijk dat het Koninkrijk een toekomstige vervulling wacht. Zijn Koninkrijk is niet van deze wereld (Joh. 18:36) en Hij heeft ons nooit de opdracht gegeven dat Koninkrijk hier te vestigen. Zijn opdracht aan ons is om het leven van het Koninkrijk vorm te laten krijgen in ons leven door dat Koninkrijk 'te zoeken' (Mt. 6:33). Wij moeten dat Koninkrijk zichtbaar maken in ons leven en in Zijn gemeente door te leven als burgers van dat Koninkrijk. Hij draagt ons op de goede boodschap van het Koninkrijk verkondigen (Mt. 24:14), want alleen door wedergeboorte kan men er binnengaan (Joh. 3:3-5). In die zin zijn we werkers voor Zijn Koninkrijk dat Hij zal vestigen bij Zijn komst, wat iets anders is dan dat wij het Koninkrijk op deze aarde zouden moeten realiseren.

Het is arrogant en aanmatigend te denken dat wij dat Koninkrijk van God kunnen vestigen in deze wereld. Laat de geschiedenis een waarschuwing zijn. In het verleden is de christelijke kerk juist op dat punt de mist in gegaan. Toen de kerk van Rome de officiële kerk van het Romeinse rijk werd, meende ze al gauw dat God's Koninkrijk nu samenviel met dat wereldse rijk en dat het de taak van de kerk was dit te realiseren. Het gevolg was machtsmisbruik, verwording en geestelijke neergang. In onze tijd zullen zulke pogingen, nog afgezien dat ze altijd jammerlijk mislukken, ook schadelijk zijn voor het Evangelie en de gemeente van Christus.

Er is een cultuur ontstaan in onze kringen, dat je wel een nieuwe buitenissige of zelfs onbijbelse leer mag brengen, maar dat je deze niet aan de kaak mag stellen, want dan 'breng je scheiding'. Aan toetsing wordt alleen nog lippendienst bewezen. Kritiek mag alleen met heel verhullende woorden uitgesproken worden en mag nooit actie eisen. Duidelijke kritiek en afwijzen van bedenkelijke nieuwe leringen is 'uit den boze' en zo is het diezelfde Boze gelukt om het onderscheidend vermogen van de evangelisch-charismatische beweging te neutraliseren. En we laten het ons aanleunen, net als de leiders van Tyatira.

Tegelijkertijd constateren we nog een curieuze ontwikkeling: de enige openlijke kritiek die is toegestaan, is de kritiek op 'oude waarheden'. Die mag je belachelijk maken, graag zelfs, want die moeten verdwijnen. Oude waarheden voldoen niet meer.

Er wordt op slinkse wijze gesuggereerd dat de nadruk op Gods

Woord als gids op onze geestelijke weg een obstakel is voor onze geestelijke ontwikkeling, een barrière om méér te ontvangen. Met het gezegde 'we hebben geen schrijvende God maar een sprekende God' (een uitdrukking die o.a. John Wimber graag hanteerde), is het zwaartepunt in ons zoeken naar Gods plan en wil, verlegd van Zijn geopenbaarde Woord naar buitenbijbelse, onafhankelijke openbaringen. Dat is een hellend vlak gebleken, dat sommigen steeds verder van het Woord verwijderd heeft en waarvan we nu de wrange vruchten plukken. God wil ons leiden en tot ons spreken door Zijn Geest, maar Hij doet dat nooit buiten het kader van Zijn reeds geopenbaarde Woord om. Dan zouden wij niet in staat zijn die woorden van kennis of profetie te toetsen en worden we een speelbal van elke wind van leer en een prooi van satan.

Sommige leiders blijken misleiders te zijn en hebben inderdaad de diepte van satan leren kennen en hebben zijn onderwijs mee naar boven genomen, de gemeente in!

Hoofdstuk 5

Charismagie - bizarre praktijken

Tot wat voor bizarre leringen de toepassing van Quantum Mystiek binnen extreem-charismatische kringen kan leiden, laat het hoofdstuk van wijlen Bob Jones zien. Van de hand van deze 'profeet' is postuum een artikel opgenomen, wat laat zien dat de ontwikkelingen in Bethel niet op zichzelf staan, maar in brede charismatische kring spelen.

Bob Jones was een prominente 'profeet' uit de beweging die bekend stond als de Kansas City Prophets, waartoe ook bekende namen als Paul Cain en Mike Bickle behoorden. Bob Jones werd lang gezien als 'de meeste gezalfde profeet' binnen die beweging. Men was indertijd diep onder de indruk van zijn super-geestelijke gehalte dat zich vooral bewees door vele woorden van kennis en profetieën, waarvan beweerd werd dat hij het, 'meer dan gemiddeld', bij het rechte eind had. Behalve het zeer manipulatieve en dubieuze karakter van de profetieën die daar geproduceerd werden, ^[30] waren er gevallen van ernstig misbruik, met name van de kant van Bob Jones. Op een gegeven moment moest men ingrijpen, want het bleek dat hij zijn 'profetieën' gebruikte om seksuele faveurtjes af te dwingen bij vrouwelijke fans. Het was om die reden dat John Wimber er in stapte om orde op zaken te stellen. Na Bob Jones werd Paul Cain een tijdlang naar voren geschoven als de indrukwekkende en bijna onfeilbare profeet, totdat bleek dat hij er een actieve homoseksuele levensstijl op na hield en een drankprobleem had. Tegen die tijd werd Bob Jones in ere hersteld en werd hij weer de topprofeet, tot zijn dood een paar jaar geleden. De beweging was inmiddels overgegaan in IHOP (International House of Prayer), een profetisch centrum dat nauwe banden onderhoudt met, Toronto, Todd Bentley, Bethel, Welvaartspredikers, Peter Wagner (NAR), Rick Joyner, kortom het hele scala aan extreem-charismatische bedieningen.

In zijn bijdrage vertelt Jones dat hij vaak kan merken als de

Heilige Geest ergens aan het werk is, omdat hij Hem kan ruiken. Hoe ruikt de Geest dan? Naar appeltjes. Hoe weten we dan dat dit echt de geur is van de Heilige Geest en niet een andere geest, noch de fantasie van Jones? Simpel, het staat in de Bijbel, schrijft Jones. In Hooglied 7:8 zegt de bruidegom: 'laat... de geur van uw neus zijn als die van appels.' Dit soort fantastische onzin past inderdaad in dit boek dat zich richt op een speculatieve quantum mystiek waarin God ons – net als in de New Age – door 'geluid, licht, kleur en geur nieuwe dingen' gaat openbaren'. En het past geheel bij Bob Jones die grossierde in dit soort fantastische claims. Het vers in Hooglied geeft geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat het hier over de geur van de Geest gaat. Wat moeten we dan met de andere geuren, zoals van granaatappels, die in hetzelfde kader genoemd worden in dit Bijbelboek? Sorry voor het cynisme, maar dit soort misleidende onzin verdient niet beter en geestelijke leiders moeten zich schamen dat ze hier 'halleluja' op roepen, want deze koning heeft beslist geen kleren aan.

Zo worden er in dit boek nog meer bizarre - en altijd speculatieve - zaken aangedragen en verkocht als 'gospel truth'. In hoofdstuk 13 'Keys to Taking your Quantum Leap' van de hand van David Van Koevering, lezen we dat de geestelijke dimensie sneller dan het licht opereert. Dat is wellicht waar, maar waar is dat op gebaseerd? Onze dimensie, zegt Van Koevering, is beperkt geraakt door de val van satan en later de val van de mens. Door die val vertraagde de snelheid van het licht, orakelt Van Koevering verder. Hij grijpt dan naar de wetenschap, waarin een theorie bestaat die leert dat de lichtsnelheid afneemt. Maar met welke recht verbindt hij dit aan de zondeval? Beslist geen Bijbelse grond en daarom is zo'n veronderstelling volkomen irrelevant voor ons geloof. Maar vervolgens speculeert hij er op los wat betreft de geestelijke implicaties. Na de val verloren we 'de hogere bandbreedte van onze frequenties en ons geestelijke bewustzijn en vertraagde het licht nog meer.'^[31] Er is geen enkele relatie tussen deze speculaties over de lichtsnelheid en de Bijbelse gegevens over de val van de mens of die van satan. Toch brengt Van Koevering deze dingen alsof het bewezen en Bijbelse feiten zijn. Dit hoogstandje van jongleren met wollige mystieke termen

is in feite niets anders dan een slimme manier om argeloze en onwetende gelovigen te imponeren en tot willoze bewonderaars te maken. En het benadrukt nogmaals dat deze charismatische clubs zich hebben ontdaan van het knellende keurslijf van Gods Woord en als ongeleide projectielen een volkomen eigen koers kiezen. Waarom laten wij deze invloeden vrij spel hebben in onze gemeentes?

Charismagie

Het is begrijpelijk dat bewegingen als Bethel, IHOP en Toronto dankbaar gebruikmaken van Quantum Mystiek, omdat ze daarin een rechtvaardiging menen te vinden voor allerlei extreme manifestaties, zoals lachen in de geest, dronkenschap in de geest, dierengeluiden door de geest, goudstof dat zou neerdalen in samenkomsten (bleek doorgaans kopervijzel of ander alternatief materiaal te zijn), claims van engelenveren die na een dienst gevonden werden, o.a. bij Bethel (wie bewijst dat het engelenveren zijn? Hoe ziet hun DNA eruit?). We kennen inmiddels allemaal ook het bedrog van tandvullingen die in 'goud veranderden'. Zulke zaken zouden in het licht van bovenstaande binnen ons bereik moeten liggen, omdat we de werkelijkheid kunnen manipuleren met onze woorden. Het zijn echter ook claims waarvan men uiteindelijk nooit met de bewijzen komt.

Met dit soort 'geestelijk fröbelen' is Gods werk ook helemaal niet gediend. Interacties van God met zijn volk hadden in de Bijbel altijd een totaal ander karakter, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Het initiatief ging nooit van mensen uit, maar altijd van God. Ze kenmerkten zich door ernst van de zijde van God of zijn boodschappers (engelen) en eerbied en vrees aan de kant van de mens. Nooit hadden ze het doel om gelovigen te verwennen met entertainment, of te verrassen met zinloze surprises, zoals gouden vullingen of 'engelenveren'. Terwijl men zegt te streven naar het doen van tekenen en wonderen om de wereld te imponeren, heeft het tot nu toe uitsluitend gediend ter vermaak van verwende gelovigen. Dit soort zaken gaat in tegen het karakter van Christus en brengt het Evangelie alleen maar in diskrediet. En dit zijn juist de zaken die in de boodschappen en op de video's van Bethel een hoofdrol spelen.

Een sterk in het oog lopende activiteit van Bethel is het

zogenaamde 'soaken' op graven van overleden christelijke leiders en opwekkingspredikers. Bethel leden maken lange reizen en bezoeken kerkhoven om te gaan liggen op de graven van deze predikers, om daar met de 'zalving' van deze mensen doordrenkt te raken (soaken) en vervolgens weer door te geven via projectie en handoplegging aan

anderen. ^[32] De vrouw van Johnson deed het op het graf van C.S. Lewis. Dit gaat verder dan charismania. Het is charismagie en levensgevaarlijk. Het is in directe tegenspraak met Gods Woord dat ons verbiedt om geestelijk contact met doden te zoeken. Maar ook dit is te verklaren vanuit hun toewijding aan Quantum Mystiek. Immers, vanuit de gedachte dat energiedeeltjes die met elkaar in aanraking zijn geweest, altijd een mystieke verbinding houden en een soort eigen bewustzijn hebben, volgt ook dat die energie in het graf van een charismatisch leider aanwezig is. Daarom neemt men de moeite om die verre reizen te maken en op een graf die 'zalving' te ontvangen. Men keert zich dus in feite niet tot God om een zalving te zoeken, maar verwacht die over te kunnen nemen uit dode predikers op grond van een esoterische en occulte ideeën. Helemaal nieuw is dit verschijnsel overigens niet. Benny Hinn claimde dat hij naar het graf ging van Kathryn Kuhlman, een bekende gebedsgenezers uit de vorige eeuw, om haar zalving in zich te ontvangen. In Bethel lijkt men zelfs nog een stap verder te gaan. Naar verluidt is men er bezig een centrum in te richten, die 'Generals' Room' genoemd wordt, waar ook een ruimte is met voorwerpen van opwekkingspredikers en bedieningen uit het verleden, zeg maar relikwieën, waar de nieuwe generatie van Bethel kan komen en mediteren om de zalving via die voorwerpen te ontvangen. In het licht van de eerder beschreven ideeën die Bethel adopteert uit de Quantum Mystiek, is deze praktijk heel begrijpelijk. Het is echter ook totaal onbijbels.

Hoofdstuk 6

De extreme trein dentert voort: reizen in de geest

En het gaat nog verder. De volgende stap is ‘reizen in de geest’ dat ook in Bethel al bekend is. Dit is de charismatische tegenhanger van ‘Astrale Projectie’ zoals het in de New Age heet. Eigenlijk is het niet nieuw. De reeds genoemde ‘profeet’ Bob Jones claimde tijdens zijn leven, dat hij soms wel drie keer op een dag, *op eigen initiatief*, naar de hemel reisde voor een bezoekje en in Bethel gaf hij de studenten ook les in het bezoeken van de hemel, om zoals hij het in een samenkomst zei: ‘.. to go up and get acquainted with Him. I want you to go up and meet Him.’ – ‘om naar boven te gaan en kennis met Hem te maken. Ik wil dat je Hem ontmoet.’^[33] Een vreemde praktijk. De ware volgeling van Christus kent Hem en kent Zijn stem. De eerder genoemde Agnes Sanford praktiseerde dit soort ‘reizen’ ook al. Wat ze beschrijft, heeft veel weg van ‘uittreding’. Ze claimt dat ze via het ‘collectieve onderbewustzijn’ naar anderen reisde en hen genas of zelfs wedergeboren deed worden, zonder dat die personen er iets van in de gaten hadden.^[34]

Dit ‘reizen in de geest’ lijkt een nieuwe hype in wording en vormt een vast onderdeel in de praktijk van Bethel, waar ze zelfs kinderen leiden in deze ‘hemelse reizen’. Er zijn al verscheidene boeken in de extreem-charismatische beweging verschenen die de goedgelovigen willen verleiden om dit aan te leren. ‘The Beginner’s Guide to Traveling in the Spirit’ (Beginners handboek voor het reizen in de Geest), door Michael C. King is er een goed voorbeeld van.^[35] Het is beslist niet het enige, want gewiekste jongens (en meiden) in Amerika weten dat er een leuke cent te verdienen valt aan charismatische hypes en nonsens. Er wordt in dit boek gesteld dat wij, als we tenminste het juiste soort inzicht verwerven (geheel in lijn met wat door Physics of Heaven gepropageerd wordt), in staat zijn in de geest

te reizen, waardoor we op een andere plaats aanwezig kunnen zijn, dingen kunnen waarnemen, mensen kunnen beïnvloeden en krachten kunnen werken. Ook hier is natuurlijk de Bijbelse onderbouwing flinterdun. Er wordt verwezen naar de uitzonderingen in de Bijbel waar we iets dergelijks tegenkomen (Filippus de evangelist). In tegenstelling echter tot de Bijbelse gebeurtenis, waar iemand door Gods Geest, *buiten de eigen wil om*, wordt verplaatst, gaat het hier weer over macht om dit zelf te kunnen, wanneer en waar je maar wilt. Het is niet vreemd dat deze schrijver zich verbonden weet met allerlei extreem-charismatische figuren, zoals Todd Bentley, Patricia King en Rick Joyner, mensen met wie ook Bethel banden onderhoudt. Maar er is nog een overeenkomst. King gaat ook bij de New Age te rade, omdat zij het 'astraal reizen' of 'astrale projectie' al veel eerder hadden ontdekt en onderzocht. Ook in zijn boek hanteert hij het misleidende charismatische dogma dat als de duivel iets doet, wij dat ook moeten doen en van hem kunnen leren. King gaat zelfs zover dat hij voorstelt, zij het met enige voorzichtigheid, om niet alleen van de New Age te leren, maar ook letterlijk bij hen stage te lopen en te experimenteren met New Age technieken van 'astrale projectie'.^[36] Welkom in de wereld van misleiding en bedrog.

King ontving natuurlijk speciale openbaringen om dit onderwijs te brengen, want men vindt in de Bijbel geen grond voor het streven naar deze praktijken. In die openbaringen liet God hem zien dat hij als een deurwachter nieuwe deuren moest openen en sleutels voor het Koninkrijk kreeg.^[37] Vervolgens begon de Heer hem 'portals' (poorten) te openbaren waardoor engelen, maar ook demonen, tussen deze en de 'andere kant' reisden.^[38] Het idee van 'portals' is ook bekend uit de New Age en spiritistische bewegingen. Het zijn een soort speciale 'dunne' plekken, waar de interacties van geesten tussen deze wereld en de andere kant plaatsvinden. Hij beschouwt 'reizen in de geest' als heel belangrijk omdat het een 'doorgang is naar diepere sferen van het geestelijke leven.'^[39] King schrijft dat hij begonnen is op eigen initiatief 'reizen naar de hemel' te maken, een claim die zoals we zagen in het geval van Bob Jones, ook al door andere extreem-charismatische leiders gedaan wordt. Als dit zo

fundamenteel is voor ons geestelijke leven, dan is de grote vraag waarom Christus en de apostelen ons niet aangespoord hebben dit te praktiseren? Simpelweg, het heeft geen plaats in het Evangelie van Christus en heeft er niets mee te maken. Het staat ook in schril contrast met de hemelse reis van Paulus, die niet op 'eigen initiatief' naar de derde hemel' ging, maar werd 'weggevoerd' of 'opgetrokken'. De passieve vorm laat zien dat het een handeling van God was. Waar we mee te maken hebben in deze nieuwe hype van 'reizen in de Geest' is puur bedrog uit de diepten van satan.

Het manna van gisteren

In het licht van zulke praktijken begrijp je ook de nadruk van Bill Johnson op de noodzaak om 'buiten de landkaart' – buiten de Bijbel – te gaan voor openbaringen om tot 'geestelijk groei' te komen. Dat is een algemene tendens aan het worden in charismatische kringen en het maakt het onmogelijk voor hun volgelingen om deze leringen te checken. Het belangrijkste criterium om te bepalen of iets van de Geest is, lijkt te zijn dat het 'nieuw' moet zijn, en liefst sensationeel is of bovennatuurlijk lijkt. Maar het gaat per definitie altijd om nieuwe geestelijke inzichten die je inderdaad niet via de Bijbel kunt ontdekken. Je hebt er andere kennis, speciale openbaringskennis, voor nodig. Wie enigszins bekend is met de gnostiek, een verzameling van gevaarlijke spirituele filosofieën die in de tweede eeuw de christelijke kerk ernstig bedreigden en infiltreerden, kan de gelijkenis daarvan met deze huidige charismatische tendens niet ontgaan. In de gnostiek leerde men dat, om op een hoger geestelijk plan te komen, iemand ingewijd moest worden in bepaalde diepere geestelijke kennis (gnosis) die voor de 'gewone man' verborgen was. We hebben te maken met een moderne vorm van gnostiek, maar helaas, in tegenstelling tot de kerk van de tweede eeuw, is er nu in de meeste kerken weinig bereidheid om zich hier tegen te weer te stellen en deze uit te bannen. In tegendeel. Velen verwelkomen het. Ze willen iets nieuws, iets totaal anders.

Verscheidene malen heb ik moderne 'profeten' uit deze beweging horen zeggen (of gelezen) dat we 'geen genoeg moeten nemen met het manna van gisteren', waarmee men de Bijbelse inzichten der

eeuwen bedoelt, maar dat we moeten gaan voor nieuwe, verse openbaringen. Het klinkt plausibel en zelfs geestelijk, want was het niet zo dat de Israëlieten het manna niet konden bewaren tot de volgende dag? Dan was het bedorven. Je hebt iedere dag nieuw manna nodig. Zeker, we hebben iedere dag nieuw geestelijk voedsel nodig uit Gods Woord. Maar dat is niet wat de extreem-charismatische beweging bedoelt. Zij stellen dat oude inzichten 'over datum' zijn, dat het onderwijs uit Gods openbaring, Zijn Woord de Bijbel, niet meer bevredigt. Dat er meer is. Dat blijkt ook uit de woorden van Bill Johnson zoals we eerder zagen. Volgens zulke leiders hebben we nieuwe openbaringen nodig, die verder gaan dat wat we tot nu toe wisten. Wat ze er bewust niet bij zeggen, is dat het manna in de woestijn *iedere dag hetzelfde was*. En daar zat juist de pijn voor Israël, net als nu bij de moderne charismatische bewegingen. De uitspraak over 'het manna van gisteren' zet de mensen op het verkeerde been. De Israëlieten klaagden niet over het manna van gisteren. Nee, hun probleem was met het manna van vandaag: "Bah, dat manna!" Ze walgden ervan en wilden wat nieuws.

Gaan voor de kick

Dat kenschetst helaas de ontwikkeling in veel kerken en gemeentes. Het probleem van de moderne gelovige is niet dat het 'manna van gisteren' is, maar dat het manna is! Men pruimt het niet meer en wil iets totaal anders.

En Paulus heeft dat expliciet voorzegt: 'Er komt een tijd dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich tal van leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtsels keren' 2Tim 4:3-5. Als er ooit een profetie was die je voor je ogen in vervulling ziet gaan, is het deze waarschuwing van Paulus.

Hoe kan het dat gemeenteleiders in onze tijd 'de vrouw Izebel' in hun gemeentes laten begaan? Hoe kan het dat gemeenteleden hierin berusten en zich allerlei leringen van demonen laten aanleunen? Ik denk dat het helaas komt, omdat men daarin ontvangt wat men wil horen. Het gehoor is verwend geworden. De oude paden worden als

saai, te weinig opwindend of zelfs als aanstootgevend weggezet. Men wil wat nieuws. Hierin verschilt de kerk niet van het gevoelen in onze samenleving, die elke keer weer een nieuwe beleving wil, een nieuwe kick. Daarin wordt de zingeving van het leven gezocht. Daaraan wordt geld besteed. Helaas is dat ook het sentiment van veel christenen geworden. 'Er is meer' lijkt het nieuwe credo, maar is dat juist? Als men bedoelt dat er nog meer schatten in Gods Woord zijn die Hij ons wil openbaren, dan heeft men gelijk. Maar voor hen lijkt het in te houden dat wat ons door de apostelen is overgeleverd, niet genoeg is, anders zouden ze niet om nieuwe openbaringen vragen. Daarom gaat men voor de extreme beleving en is men gevoelig voor de belofte van een ultieme spirituele ervaring. Daar wil men alles voor opgeven. De seculiere mens bindt een rubber draad aan z'n enkels en springt van een hoge brug – bungee jumpen – voor de ultieme kick. Zijn charismatische tegenhanger gaat van de ene Toronto meeting naar de andere voor net zo'n kick: dronkenschap in de geest, soaken, persoonlijke profetische woorden, engelen spotten, 'grave soaken', want we willen meer beleven. Het is allemaal ik-gericht en consumptief.

Het oude Evangelie brengt niet de kick die men zoekt. Daarom gaat men buiten 'de lijnen van Gods kaart' op zoek naar nieuwe wegen. Men vergaart zich leraren naar eigen smaak, charismatische charlatans die ons maar al te graag voorzien van een bedwelmende geestelijke dronk, zeker als we daarvoor ook nog grif in de buidel tasten.

Hoofdstuk 7

Kritiekloos duivelse leringen doorgeven

Door hun keuzes stelt Bethel zich in feite beschikbaar als instrument van de tegenstander om de gemeente van Jezus Christus te verleiden, de gebaande paden van het onderwijs van 'apostelen en profeten' en van de Here Jezus te verlaten voor een avonturentocht naar 'iets nieuws', zonder betrouwbare kaart, maar met de misleidende wegwijzers van de New Age. Dit mag klinken als een hard oordeel, maar op grond van The Physics of Heaven is dat alleszins gerechtvaardigd.

Is dit een 'ver van ons bed' show? Nee het is vlakbij. Ook uit Nederlandse kerken en gemeentes gaan mensen naar Bethel in Redding (Californië) om in deze 'nieuwe paden' getraind te worden. Soortgelijk onderwijs is op veel plaatsen geïnfiltreerd in de evangelisch-charismatische beweging. Overal kom je de boeken van Bill Johnson tegen. Bezoekers van hun samenkomsten worden de handen opgelegd om deze zalving, die uit de diepten van satan gehaald is, op hun beurt in Nederland door te geven. We moeten beseffen dat er wel degelijk zo iets is als een verkeerde geestelijke wereld waar je jezelf niet zonder risico voor openstelt. De apostel waarschuwt dat we niemand overijld de handen moeten opleggen (1 Tim 5:22), zeker niet als je niet weet wat er in de ander leeft. Waarom niet? Er ontstaat een geestelijk band, waardoor je betrokken kunt raken bij de zonde van de ander. Je mag het daarom ook omdraaien: laat je niet overijld de handen opleggen, zeker niet als de ander uit een bedenkelijke bron drinkt. Er ontstaat een verbinding met dezelfde onreine geest.

Dertig jaar geleden onderkenden evangelische christenen de gevaren van de New Age. Mensen die daaruit tot bekering kwamen, getuigden van hun bevrijding en vertelden van de geestelijke machten waaraan ze ontkomen waren. Nu, in deze tijd waarin bevrijding bijna een hype is, lijkt men juist op een punt waar die zo nodig is, het gevaar niet meer te zien. Je hoort nu van 'christelijke yoga' en

christelijke meditatie technieken die rechtstreeks ontleent zijn aan het boeddhisme. Juist op dat gebied lijkt alles nu geaccepteerd. Wellicht is dit de reden dat Bethel ook ongehinderd New Age ideeën kan introduceren in de charismatische beweging.

Leiders zouden de alarmbel moeten luiden. Hoe kan het dat zo weinigen hier ongerust over zijn? Hoe kan het dat men dit kritiekloos onze gemeentes laat infiltreren of z'n mond houdt met het argument dat er nou eenmaal verschillen van mening zijn. Waarom laat men 'de vrouw Izebel begaan'? Hoe kan het dat een voorheen zo gedegen club als het Evangelisch Werkverband Randy Clark uitnodigt als hoofdspreker op hun conferentie in 2017. Hij was de initiator van de zogenaamde Toronto Blessing. Hij ontving die 'zalving' van

welvaartsevangelist Rodney Howard-Browne in Tulsa Oklahoma,^[40] de standplaats van Kenneth Hagin. Browne's bediening werd gelanceerd vanuit het centrum van Kenneth Copeland, de ongekroonde koning van het welvaartsevangelie. Randy Clark onderhoudt een hechte band met het welvaartsevangelie en verwante extreem-charismatische stromingen zoals IHOP en Bethel. Wat verwachtte het Evangelisch Werkverband van Clark te ontvangen dat ze er enkele tienduizenden euro's voor over had hem te laten komen? Men haalt zich leraars bijeen die de oren kietelen. Randy Clark kan zonder overdrijven als 'extreem-charismatisch' beschouwd worden. Het is deze gevaarlijke leraar Clark die Hans Maat van het Evangelisch Werkverband de handen opgelegd heeft.^[41] Wordt deze bedenkelijke geest nu doorgegeven in de EW en in de gevestigde kerken in Nederland?

Ronald Westerbeek van New Wine, die toch niet bepaald bang is van charismatische nieuwigheden, bekritiseerde terecht deze onbegrijpelijke keuze van het Evangelisch Werkverband.^[42] Hij wees op Clark's verbinding met Word-Faith, Kingdom Now en Bethel. Het illustreert dat er iets fundamenteel mis is in de evangelisch-charismatische beweging in Nederland. Hier helpen geen voorzichtige discussies op theologisch niveau. Er moet ernstig gewaarschuwd worden tegen deze misleiding in een onversneden taal die de doorsnee argeloze gelovige verstaat. Het geestelijk leven van velen

staat hier op het spel. Er zijn wolven onder ons in schapenvacht. De charismatische bijbelleraar en sekten-expert wijlen Dr. Walter Martin, zei, toen hij zich tegen dit soort extreem-charismatische leringen keerde: “Als je wolvenvacht niet van schapenwol kunt onderscheiden, dan ben je de prooi.” De kool en de geit proberen te sparen is een contraproductieve strategie in dit stadium. Man en paard moeten genoemd worden, net als de Here Jezus deed tegenover de leiders van de gemeente in Tyatira.

Wat is daarop ons antwoord?

Nog even terug naar Tyatira. Het is duidelijk dat er verdeeldheid was in die gemeente over de praktijken van Izebel, want de Here Jezus prijst degenen die haar niet in haar occulte praktijken gevolgd waren. Ongetwijfeld is er discussie geweest en hebben de leiders hierover vergaderd. Hoe zal de discussie gegaan zijn? Waarom trad men niet op?

Misschien was het argument dat ze ‘scheuring wilden voorkomen.’ Sommigen stelden wellicht, voor de lieve vrede, dat je elkaar moest accepteren en ruimte laten voor afwijkende standpunten op bijzaken, als je Christus maar beled. Sommigen gingen het conflict misschien liever uit de weg met het argument dat ‘het een hype was’ die vanzelf wel weer zou overwaaien. Andere oudsten zaten er misschien tot over hun oren zelf in, want, zeiden ze: ‘het werkt’. Het gaf de gemeente misschien een goede aansluiting bij de afgodische wereld om haar heen. Maar laten we kijken hoe Christus wil dat er mee omgegaan wordt. De Here Jezus prijst degenen die zich niet aan de valse leer hebben overgegeven, maar we moeten ook beseffen dat Hij hen eerst een krachtig verwijt maakt, dat ze niet hebben ingegrepen. *Ze hebben Izebel laten begaan.* Waarom is dat erg? Als je de duivel een voet tussen de deur gunt, trekt hij die zelf niet zomaar terug. Het ‘waait niet over.’ Het betekent een demonische infiltratie en een aantasting van het lichaam van Christus.

De zaak is zo ernstig dat de Here Jezus zelf ingrijpt. Hij gaat Izebel ‘op een ziekbed werpen’ en haar volgelingen verdrukken. Misschien zullen sommige leiders nu reageren met “mooi, dan is het opgelost en hoeven wij niets te doen.” Maar die houding is juist

waartegen het verwijt van Jezus gericht is. De *leiders* zijn verantwoordelijk voor de gemeente. Net als de leiders van Tyatira zullen we ons eenmaal moeten verantwoorden tegenover de Heer van de kerk. Dan zullen we moeten verklaren waarom we Zijn gemeente hebben overgegeven aan onbijbelse praktijken als Toronto, aan valse profeten in ons midden en aan leringen van demonen zoals Word-Faith, aan Bethel dat ons los probeert te weken van Gods Woord. Dan zullen sommigen zich moeten verantwoorden voor de keuze om hun volgelingen 'de diepten van satan' – de New Age – als gids te geven, in plaats van het betrouwbare profetische Woord dat Christus en de apostelen ons nagelaten hebben. Wat is daarop ons antwoord?

Noten

---

[1] Onder de evangelisch-charismatische beweging reken ik de klassieke pinksterbeweging en evangelische gemeentes met openheid voor- of interesse in werkingen van de Heilige Geest zoals we die in het Nieuwe Testament vinden. Wat deze gemeentes in het verleden kenmerkte, was een nadruk op het absolute gezag van de Bijbel in leer en praktijk, een gezag waaraan ook alle geestesuitingen aan onderworpen en getoetst werden. Ik geloof in de werkingen van de Geest, maar ik ben ook van mening dat heel veel van wat nu onder die noemer plaats vindt in hyper-charismatische kring, op z'n best namaak is, en in geval van Toronto-achtige verschijnselen vaak zelfs een demonische oorzaak kan hebben. Er zijn mensen bij me gekomen voor hulp die na een Toronto ervaring beangstigende occulte verschijningen kregen.

Ik geloof dat God ook in onze tijd nog wonderen van genezing en bevrijdingen werkt. Ik heb dat in de praktijk gezien, met name in de zending. Interessant genoeg zag ik de echte wonderen in de gewone praktijk van de gemeente en evangelisatie, niet in grote genezingscampagnes met opgeklopte verwachtingen.

Ik geloof dat God kan bemoedigen, vermanen of richting geven door een woord van profetie. Dat is niet iets dat we op eigen initiatief kunnen opwekken, het is een soeverein werk van de Heilige Geest en gaat nooit buiten Gods geopenbaarde Woord, de Bijbel, om. Het geeft ook geen nieuwe leringen. Alleen het onderwijs van apostelen en profeten zoals we dat in de Bijbel hebben ontvangen, is gezaghebbend als bron voor leer en ethiek. Ik heb helaas veel misbruik gezien, geïnspireerd door extreem-charismatische ideeën, soms met heel schadelijke gevolgen. Elke stap buiten de lijn van Gods Woord, zoals het 'oefenen in profeteren', is daarom Bijbels gezien gevaarlijk en misleidend. Juist het populair maken van deze praktijken en vermenigvuldigen van 'profetie' heeft geleid tot een ernstige devaluatie van die gave.

[2] Zie de blog van Mike Winger van 13-02-2018.

<https://www.youtube.com/watch?v=r3tEv26OMTU>

Winger is een charismaticus met een zekere sympathie voor Bethel en Bill Johnson. Hij geeft in zijn blog een gebalanceerde analyse van de theologie van Bill Johnson op enkele cruciale punten en komt tot de conclusie dat een ernstige waarschuwing noodzakelijk is. Wat met name blijkt uit deze analyse is hoe subtiel de dwaling van Johnson is. Het is om die reden en het feit dat Johnson's invloed snel groeiend en wereldwijd is, dat Winger een waarschuwing noodzakelijk acht.

[3] In latere publicaties zal uitleg gegeven worden over de cultische bewegingen van Latter Rain, Word-Faith en het Welvaartsevangelie.

[4] Voor een goed inzicht over de aard van de geestelijke besmetting verwijst ik naar het boek *Kundalini Warning – Are false spirits invading the church?* door Andrew Strom, RevivalSchool, 2010. Andrew Strom is een Nieuw-Zeelandse evangelist in de charismatische beweging en actief betrokken geweest in de profetische beweging IHOP. Hij heeft afstand genomen van die beweging vanwege de extreme praktijken zoals de Toronto ervaringen en valse profetieën. In zijn boek laat hij zien dat deze verschijnselen identiek zijn aan de occulte ervaringen die mensen opdoen in oosterse sektes die de kundalini geest opwekken. Zijn indringende boodschap is, dat de 'Toronto Blessing' geen zegen is maar een duivelse misleiding, die juist door handoplegging, net als in de oosterse sektes, doorgegeven wordt.

[5] *The Toronto Deception*, Paul Gowdy. Zijn uitgebreide getuigenis is op internet te lezen: <https://kimolsen.net/2007/09/13/the-toronto-deception-by-former-tacf-pastor-paul-gowdy/>

[6] *The Physics of Heaven – Exploring God's Mysteries of Sound, Light, Energy, Vibrations and Quantum Physics* (Crossville, TN; Double Portion Publishing, Kindle Edition, 2013)

[7] Alle vertalingen uit *The Physics of Heaven* zijn van mijn hand (H.F.). Dit geldt ook voor de andere boeken waarvan de Engelse titel vermeld wordt in de eindnoten.

[8] Id. Ellyn Davis, Kindle locatie 447

[9] Id. Kindle locatie 354

[10] Id. Kindle locatie 151

[11] Id. Kindle locatie 172

[12] Bill Johnson, *When Heaven Invades Earth: a Practical Guide to a Life of Miracles* (Shippenburg, PA., Destiny Image Publishers Inc., 2003, Kindle Edition) positie 1113.

[13] *Physics of Heaven*, Jonathan Welton, Kindle location 808

[14] Id. Kindle locatie 1563

[15] Voor een gedegen uitleg over New Thought, zie bijvoorbeeld *The Religious Fringe: a history of alternative religions in America*, Richard Kyle (InterVarsity Press, Illinois, 1993)

[16] De boeken van E.W. Kenyon en Kenneth Hagin werden in het Nederlands uitgebracht door uitgeverij Gazon in Den Haag, een onderdeel van de bediening van Johan Maasbach, die het Word-Faith gedachtegoed in Nederland introduceerde.

[17] *Having Faith in Your Faith*, Kenneth Hagin, aangehaald in *Christianity in Crisis*, H. Hanegraaff, (Harvest House, Eugene Or. USA, 1993) pg. 73

[18] *Twee soorten geloof*, E.W. Kenyon, pg. 39 (Gazon uitgeverij Den Haag).

[19] Wellicht de beste studie over de oorsprong en het karakter van het Welvaartsevangelie is het boek *The Promise of Health and Wealth*, door dr. Dan McConnell, (Hodder&Stoughton, London, 1990) in de V.S. oorspronkelijk uitgegeven onder de titel: *A Different Gospel*. McConnell een charismatisch theoloog, die begin jaren negentig voorganger van de Crossroads gemeente in Amsterdam was, laat in zijn boek, dat een samenvatting van zijn promotie studie is, op zeer duidelijke wijze het onbijbelse en zelfs demonische karakter van dit 'andere evangelie' zien.

[20] *The Physics of Heaven* (Crossville, TN; Double Portion Publishing, Kindle

Edition, 2013) locatie 1834

[21] Id. Kindle locatie 1816

[22] Zie analyse van Mike Winger met video clip van Bill Johnson, url <https://www.youtube.com/watch?v=r3tEv26OMTU>

[23] Id. Kindle locatie 1567 tot 1626

[24] Voor de vraag of 'alle waarheid Gods waarheid is', zie <http://www.bijbels-perspectief.nl/page250.html>

[25] Id. Kindle locatie 1634

[26] Zie bijv. *The Healing Gifts of the Spirit*, Agnes Sanford pg 34 (HarperSanFrancisco, 1984)

[27] Ibid Kindle locatie 1686

[28] Zie website: <https://revivalalliance.nl>

[29] Zie website: <https://kingdomministries.nl/over-ons/wat-wij-geloven/>

[30] Voor een 'insider' kritiek op deze beweging en haar geschiedenis, zie het boek *Why I left the Prophetic Movement*, door Andrew Strom (Revival School NZ, 2007). Strom is een charismatisch evangelist, die jarenlang betrokken was bij IHOP, aangetrokken door hun zoeken naar opwekking en nadruk op gebed, maar uiteindelijk afstand nam doordat hij het bedrog van valse profetieën, misleidende leringen en toedekken van immoraliteit, begon te onderkennen en moest concluderen dat het geen werk van de Geest maar van de tegenstander is.

[31] *Physics of Heaven*, Kindle locatie 1745

[32] Voor een voorbeeld van 'grave soaking' zie bijvoorbeeld url <https://www.youtube.com/watch?v=LrHPTs8cLLs> ; hier wordt ook een typische Bethel uitleg over deze praktijk gegeven.

[33] Zie https://www.youtube.com/watch?v=TYg0n_MWpzo

[34] *The Healing Gifts of the Spirit*, Agnes Sanford pg. 68-69

[35] *The Beginner's Guide to Travelling in the Spirit*, Michael C. King (The Kings of Eden, Portland, 2017) Kindle Edition.

[36] Id. Kindle locatie 685-686

[37] Id. Kindle locatie 149

[38] Id. Kindle locatie 156

[39] Id. Kindle locatie 159

[40] Zie het boek *Catch the Fire*, door Guy Chevreau pg. (Marshall Pickering, London, 1994). Dit boek gold min of meer als de officiële geschiedschrijving van de 'Toronto Blessing' en beschrijft in detail hoe Clark de 'zalving' ontving van Howard-Browne in het centrum van welvaartsevangelist Kenneth Hagin, en deze vervolgens overbracht naar Airport Vineyard Church in Toronto.

[41] Volgens eigen woorden van Hans Maat in het Friesch Dagblad van 13 mei 2017.

[42] Zie url <https://cip.nl/61718-vier-punten-van-kritiek-op-de-theologie-van-randy-clark-en-bill-johnson>